

Gedicht op het einde van de eeuw

Eindelijk was alles goed,
het zondebegrip verdween
en de aarde stond gereed
om in algehele vrede
te genieten en te feesten,
van geloof en utopie bevrijd,

Maar ik bleef – waarom weet ik niet –
door stapels boeken omringd,
van profeten en poëten,
theologen, filosofen,
toch naar een antwoord zoeken,
met een boze blik en grijnzend,
wakker wordend in de nacht,
schreeuwend in de morgen.

Wat mij zo terneersloeg
was eigenlijk beschamend.
Hardop hierover spreken
zou tactloos, onbezonnen zijn,
het zou zelfs een aanslag lijken
op het menselijk welbevinden.

Helaas wil mijn geheugen
mij maar iet verlaten,
daar zijn levende wezens,
elk met zijn eigen pijn,
elk met zijn eigen dood,
zijn eigen verschrikking.

Hoe kan er dan onschuld bestaan
op paradijselijke stranden,
een onbevleete hemel,
een hygiënische kerk?
Dat gebeurde lang geleden,
is het daarom zo gegaan?

Tegen een godvruchtige wijze
– zo luidt een Arabische fabel –
zei God enigszins kwaadaardig:
'Als ik aan de mensen onthulde
wat voor een zondaar je bent,
zouden ze je niet zo prijzen.'

'Maar als ik hun openbaarde,
hoe barmhartig U wel bent,'

zei de vrome man ten antwoord,
'dan zouden ze U verachten.'

Tot wie moet ik mij wenden
met deze diepduistere zaak
van pijn en schuld tegelijk
in de wereldarchitectuur,
als geen enkele macht,
hier, beneden, noch daar, boven,
oorzaak en gevolg omverwerpt?

De dood aan het kruis –
niet aan denken, niet noemen,
ook al sterft hij elke dag,
die ene liefhebbende
die zonder enige noodzaak
daarmee instemde en toeliet
dat alles wat is bestaat,
inclusief het martelwerktuig.

Volkomen raadselachtig.
Onontwarbaar ingewikkeld.
Beter het spreken te laten.
Die taal is niet voor mensen.
Gezegend zij de vreugde.
De druivenpluk en de oogst.
Zelfs al is de rust niet
over ieder gekomen.

Czeslaw Milosz – *Gedichten*, Atlas – Amsterdam/Antwerpen. 2011